

Формування системи стратегічних інвестиційних пріоритетів сталого розвитку аграрної сфери Закарпатської області

Дем'ян Я.Ю.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту
та управління економічними процесами
Мукачівського державного університету

У статті досліджено особливості формування стратегічних інвестиційних пріоритетів сталого розвитку аграрної сфери Закарпатської області. Визначено вимоги до системи стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери. Окреслено необхідність функціонування раціонального і багатокладного агропромислового виробництва, забезпечення якісного довкілля для проживання та ведення виробничо-господарської діяльності в сільській місцевості.

Ключові слова: сталий розвиток, інвестиції, аграрна сфера.

Дем'ян Я.Ю. ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРИОРИТЕТОВ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОЙ СФЕРЫ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье исследованы особенности формирования стратегических инвестиционных приоритетов устойчивого развития аграрной сферы Закарпатской области. Определены требования к системе стратегических приоритетов инвестиционного обеспечения устойчивого развития аграрной сферы. Определена необходимость функционирования рационального и многоукладного агропромышленного производства, обеспечение качественной окружающей среды для проживания и ведения производственно-хозяйственной деятельности в сельской местности.

Ключевые слова: устойчивое развитие, инвестиции, аграрная сфера.

Demyan Ya. Yu. FORMATION OF STRATEGIC INVESTMENT PRIORITIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SPHERE OF TRANSCARPATHIAN REGION

In the article the features of formation of strategic investment priorities of sustainable development of agrarian sphere of Transcarpathian region. The requirements to the system of strategic investment priorities for sustainable development of the agricultural sector. Outlined the need for efficient and versatile operation of agricultural production, ensure quality environment for living and doing production and economic activity in rural areas.

Keywords: sustainable development, investment, agriculture.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сталий розвиток аграрної сфери є одним із ключових пріоритетів в економічній політиці держави, адже аграрна сфера залишається важливим сегментом національного господарства, відіграє важливу роль в євроінтеграційних процесах, забезпечує вихід України на світові ринки.

При цьому належне інвестиційне забезпечення відіграє роль ключового чинника у забезпеченні сталості соціально-економічного розвитку. Для обґрунтування підходів щодо забезпечення сталого розвитку аграрної сфери необхідно вдосконалити систему стратегічних інвестиційних пріоритетів вкладення коштів, ключовою метою яких є поліпшення умов та якості життя сільського мешканця.

Обґрунтування підходів до забезпечення сталого розвитку аграрної сфери Закарпаття

передусім вимагає вдосконалення системи стратегічних пріоритетів вкладення коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним та практичним аспектам формування ефективного інвестиційного розвитку та забезпечення аграрної сфери присвячено дослідження таких учених, як В. Андрійчук, Є. Бойко, М. Дем'яненко, В. Геєць, І. Іртищева, С. Кваша, М. Кісіль, Ю. Лупенко, М. Малік, В. Месель-Веселяк, І. Родіонова, П. Саблук та ін. Здобутки цих учених мають велике наукове і практичне значення. Разом із тим, незважаючи на наявність значного теоретичного надбання, існує чимало невирішених питань науково-методичного характеру, що зумовлює необхідність подальшого системного дослідження проблем формування системи стратегічних інвестиційних пріоритетів розвитку аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення основних напрямів залучення інвестицій в аграрну сферу має вагоме значення. Проте нині доволі багато сегментів і напрямів на селі та в аграрному бізнесі потребують залучення коштів, тому необхідно визначити ті з них, які мають першочергове значення та стануть стратегічними інвестиційними пріоритетами.

Під егідою Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства та Державного фонду регіонального розвитку була розроблена Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 р. [1], в якій, зокрема, визначено, що основною метою стратегічного розвитку Закарпаття має стати забезпечення високої якості та рівня життя нинішнього і майбутнього поколінь закарпатців. Реалізація пріоритетів стратегії дасть змогу досягнути основних стратегічних цілей. До основних із них належить розвиток людського капіталу, забезпечення конкурентоспроможності та інноваційності економіки, вирівнювання територіальної асиметрії всередині регіону, поліпшення екології (рис. 1).

При цьому Стратегією розвитку Закарпатської області на період до 2020 р. передбачено розвиток людського та соціального капіталу на основі підвищення якості освіти в регіоні, оптимізації мережі та модернізації матеріально-технічної бази й умов навчання в закладах освіти, формування єдиного регіонального інформаційного освітнього простору, випереджаючої адаптації регіональної

вищої освіти до потреб ринку праці, забезпечення рівного доступу та підвищення якості медичних послуг, формування системи просвітництва здорового способу життя, профілактики й оздоровлення, розвитку регіональної інфраструктури для занять фізкультурою і спортом та оздоровленням, покращення доступу до культурного розвитку і збагачення, сприяння консолідації та духовної єдності української нації, у тому числі через розвиток культур національних меншин, підтримки національно-культурних товариств із розвитку етнокультурних надбань та задоволення потреб національних спільнот, забезпечення доступу національних меншин до формування і реалізації регіональної політики у сфері задоволення освітніх та інформаційних потреб, сприяння розбудові інституцій громадянського суспільства, їх мереж і забезпечення ефективної взаємодії з регіональною і місцевою владою, розвитку і зміцнення соціальної інтеграції громад, охоплення сімейними формами виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Ці напрями стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку Закарпаття передбачено реалізовувати, зокрема, й у сільській місцевості [1].

Важлива роль Стратегією відводиться формуванню конкурентоспроможної та інноваційної економіки. Задля цього передбачено будівництво, реконструкцію і ремонт внутрішніх доріг автомобільного сполучення і мостів, розвиток мереж та інфраструктури залізниць для вантажних, пасажирських перевезень і

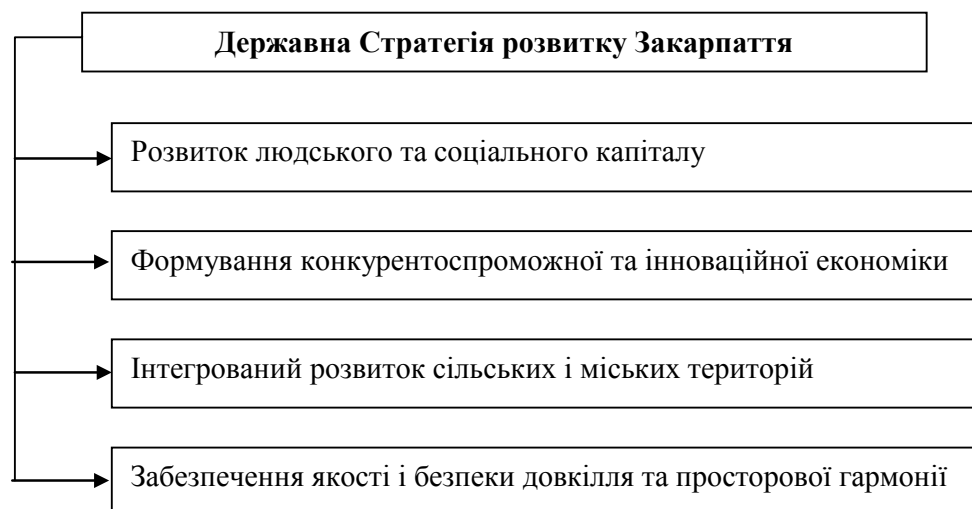

Рис. 1. Інвестиційні пріоритети розвитку Закарпаття відповідно до державної Стратегії розвитку

Джерело: узагальнено автором за даними [1]

туризму, підтримку інфраструктурного розвитку інноваційної економіки, формування транспортно-логістичної прикордонної інфраструктури, будівництво доступного житла, будівництво нових та реконструкцію діючих об'єктів водопровідно-каналізаційного господарства, модернізацію Ужгородського аеропорту, влаштування 5-го транспортного коридору на території Закарпатської області. Підтримка інноваційної діяльності підприємств у регіоні передбачена шляхом формування інституцій регіонального розвитку зі спрямуванням на інноваційне підприємництво, забезпечення ефективної співпраці учасників і організацій у ланцюжку «освіта – наука – інновації – підприємництво», сприяння створенню енергосервісних компаній та підтримка їх діяльності у регіоні, створення і впровадження регіональної системи моніторингу й управління енергоспоживанням, визначення найбільш перспективних джерел та об'єктів генерації відновлюваної енергетики в регіоні, розвитку відновлюваних джерел енергії та поступове заміщення традиційної енергетики на альтернативну та відновлювану [1].

З огляду на особливе географічне розміщення Закарпаття, наявність рекреаційних ресурсів, вагому етнокультурну та історичну спадщину, стійкі зв'язки із сусідніми державами тощо, особливе значення має сприяння розвитку туризму, що стало важливим аспектом Стратегії [1]. Так, передбачено підтримку сільського та екологічного туризму, покращення його супроводу і безпеки, сприяння розвитку туристичного маркетингу. Поряд із тим значна увага приділена вдосконаленню системи технологій, процедур та інструментів управління регіональним розвитком, покращенню системи навчання та підвищення кваліфікації посадовців із питань регіонального розвитку, стимулювання залучення інвестицій та ділової активності, створення системи маркетингу, у тому числі промоції і бізнесового брендингу Закарпаття.

Принципово новим є підхід Стратегії розвитку Закарпаття щодо забезпечення якості та безпеки довкілля та просторової гармонії шляхом збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування регіональної екологічної мережі, раціонального використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для стимулювання економічної активності, інтегрування еколо-

гічного складника у просторіві (генеральні) плани розвитку адміністративно-територіальних утворень, збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розроблення та реалізації цільової регіональної програми ренатуралізації екологічно забруднених територій і об'єктів, удосконалення транспортних схем у містах і селищах регіону та забезпечення заходів із мінімізації впливу автомобільних викидів на людину і довкілля, створення системи випереджаючого екологічного моніторингу якості води, ґрунтових вод, ґрунтів, повітря і рівня ґрунтових вод, забезпечення впровадження системи європейських підходів до використання й оновлення лісових і мисливських ресурсів регіону, а також екологічних принципів у збереженні і використанні водних ресурсів регіону, у тому числі запасів чистої питної та мінеральної води, розвитку та вдосконалення системи протипаводкового захисту територій та екологічної ренатуралізація територій селища Солотвино та солерудника [1].

Цілком підтримуючи ключові напрями Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 р., вважаємо за доцільне [2] конкретизувати й удосконалити систему стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери. З огляду на вищевикладене, система стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери має відповідати таким вимогам:

- по-перше, визначені пріоритети мають носити системний характер та спрямовуватися на розвиток аграрної сфери як цілісної системи, в якій кожен сегмент відіграє свою важливу роль, тому не можна допускати нехтування окремими із визначених пріоритетів або приділяти недостатньої уваги їх реалізації;

- по-друге, пріоритетні напрями інвестиційної діяльності не повинні суперечити один одному та носити взаємовиключний характер, адже у протилежному випадку їх здійснення унеможливиться, а взаємовідносини господарюючих суб'єктів – учасників інвестиційної діяльності ускладняться;

- по-третє, необхідно забезпечити узгодженість грошових потоків усередині аграрної сфери, враховувати строки притоку і відтоку коштів, забезпечувати планомірність витрачання ресурсів;

- по-четверте, система стратегічних інвестиційних пріоритетів має спрямовуватися на досягнення компліментарності інвестиційних

заходів та сприяти досягненню синергетичного ефекту, що в кінцевому підсумку допоможе збільшити ефективність витрачання інвестицій;

- по-п'яте, реалізація інвестиційних заходів має орієнтуватися на органічне поєднання сталого розвитку аграрної сфери з розвитком інших сегментів економіки держави, сфер національного господарства, а також соціуму в цілому та людського капіталу зокрема;

- по-шосте, інвестиційні заходи, їх масштаби, терміни реалізації, проектна потреба тощо мають узгоджуватися з наявними обсягами та якістю інвестиційних ресурсів;

- по-сьоме, реалізація інвестиційних пріоритетів має забезпечувати ефективність витрачання інвестиційних ресурсів і досягнення економічних, соціальних та екологічних ефектів у розвитку аграрної сфери.

Для реалізації стратегічних інвестиційних пріоритетів необхідно створити позитивний інвестиційний імідж Закарпаття, всіляко сприяти зростанню довіри інвесторів до органів виконавчої влади, нагляду і контролю, партнерів тощо. Провідна роль тут має відводитися боротьбі з корупцією, налагодженню державно-приватного партнерства, закріпленню курсу реформ у всіх сферах життя держави і громадянського суспільства, а також закріпленню обраних векторів курсу соціально-економічного розвитку, європейської інтеграції, посилення соціально-політичної та економічної незалежності нашої держави.

Потрібно забезпечити відродження інвестиційних процесів за рахунок усіх можливих джерел та забезпечити для області провідні позиції в національних рейтингах за осно-

вними інвестиційними показниками серед усіх інших регіонів України, а також з-поміж суміжних країн ЄС, адже географічне положення Закарпаття, його природно-кліматичні і ландшафтні особливості, демографічна структура, наявність значних ресурсів тощо сукупно створюють унікальні умови розвитку, які необхідно реалізувати в повному обсязі.

Необхідно вдосконалити законодавче забезпечення інвестиційної діяльності, спрямувати його вплив на стимулювання притоку інвестицій. Особливу увагу слід приділяти стабілізації нормативно-правових, фінансово-економічних, адміністративно-господарських і будь-яких інших умов господарювання. Необхідно нарешті досягнути задекларованого ще на початку 1990-х років принципу щодо гарантування і захисту прав інвесторів та всіх учасників інвестиційної діяльності.

Висновки з цього дослідження. Дослідженнями встановлено [4; 5], що ключовою метою реалізації системи інвестиційних пріоритетів сталого розвитку аграрної сфери є поліпшення умов та якості життя сільського мешканця. Основою для цього має стати формування підґрунтя для функціонування та розвитку раціонального, конкурентоспроможного, багатогалузевого і багатокладного агропромислового виробництва, забезпечення якісного довкілля для проживання та ведення виробничо-господарської діяльності в сільській місцевості.

Реалізація визначеної системи інвестиційних пріоритетів потребує розроблення та впровадження механізму інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 р. / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dfr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf.
2. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 65367 від 17.05.2016 р. Літературно-письмовий твір наукового характеру «Формування інвестиційної політики аграрного сектору України та Закарпаття в умовах ризику» / А.В. Балян, Я.Ю. Дем'ян.
3. Балян А.В. Інвестиційна діяльність аграрного сектору України в умовах розвитку прикордонного співробітництва з країнами ЄС : [монографія] / А.В. Балян, Г.В. Спаський. – К. : Аграр. наука, 2016. – 152 с.
4. Спаський Г.В. Активізація інвестиційного процесу України / Г.В. Спаський, Я.Ю. Дем'ян // Проблеми агропромислового комплексу Карпат : міжвід. темат. наук. зб. – Велика Бакта : ЗДСГДС НААНУ, 2014. – Вип. 23. – С. 9–17.
5. Шекман Н.А. Resource potential of innovative and investment development of enterprises producing cheese in transcarpathia / Н.А. Шекман, Я.Ю. Дем'ян // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». – 2015. – № 2(4). – Ч. 2. – С. 71–75.
6. Іртищева І.О. Раціональне природокористування як елемент сталого розвитку сільських територій / І.О. Іртищева, Т.В. Стройко, М.І. Стегней // Економіст. – 2014. – № 2. – С. 34–37.

7. Іртищева І.О. Моніторинг екологічно сталого розвитку сільських територій в умовах глобальних викликів / І.О. Іртищева, Т.В. Стройко, М.І. Стегней // Економіка природокористування і охорони довкілля. – К. : ІЕПСР НАН України, 2014. – С. 109–111.

8. Іртищева І.О. Фактори та особливості екологічно сталого розвитку сільських територій в умовах глобальних викликів / І.О. Іртищева, Т.В. Стройко, М.І. Стегней // Актуальні проблеми економіки». – 2015. – № 1. – С. 316–322.

9. Стегней М.І. Стратегічні важелі та орієнтири екологічно сталого розвитку сільських територій / М.І. Стегней // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6. – С. 316–322.

10. Стегней М.І. Сучасний рівень органічного виробництва в контексті екологічно сталого розвитку сільських територій України / М.І. Стегней // Економіст. – 2014. – № 11. – С. 49–52.